

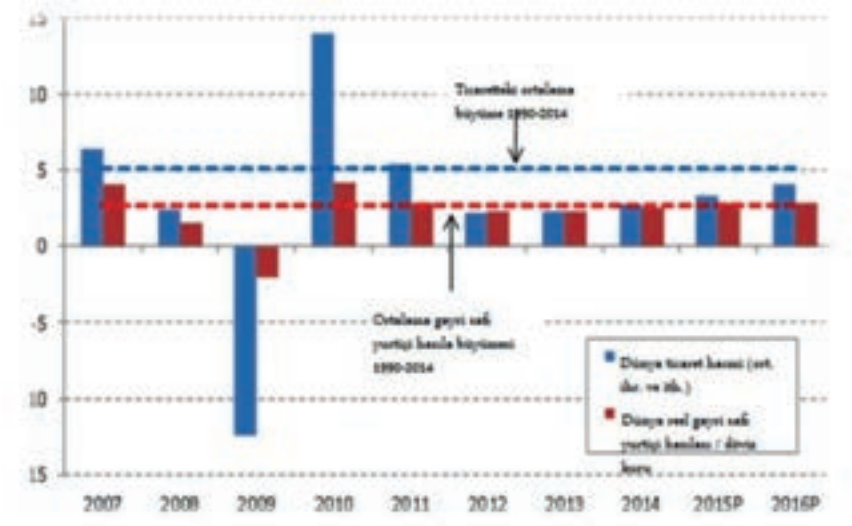
DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ YILLIK RAPORU VE TÜRKİYE'YE HATIRLATTIKLARI

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ (DTÖ), KÜRESEL TİCARET BÜYÜMESİ İÇİN 2015 VE 2016 BÜYÜME TAHMİNLERİNİ AŞAĞI YÖNLÜ REVİZE ETTİ. DTÖ, **2015 YILI İÇİN DAHA ÖNCE %4 OLARAK DUYURDUĞU KÜRESEL TİCARET BÜYÜME TAHMİNİNİ %3,3'E İNDİRDİ.** DTÖ, 2016 YILINDA DA BÜYÜMENİN SON 25 YILIN ORTALAMASI OLAN %5,1'İN ÇOK ALTINDA %4 BÜYÜYECEĞİNİ ÖNGÖRÜYOR.

Kerem ALPTEKİN
TEPAV

Geçtiğimiz aylarda Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ticari istatistik raporunu yayımladı.[1] Rapora göre dünya ekonomisi son büyüme rakamlarıyla 2008 finansal sarsıntılarından sonra toplanma emareleri gösteriyor. Ama bunun yanında dünya ticaretindeki büyüme, DTÖ ekonomistlerinin belirttiğine göre son 20 yılın %5,1'lik ortalamasının altında kalıyor. 2014'te %2,8 olan değer 2015 için %3,3'e yükseldi[2] ve 2016'da %4 olması bekleniyor. Bu şekilde gayrisafi yurt içi hâsıladaki büyümenin son üç yıldır altında seyreden ticaret artışının 2015 ve 2016'da yeniden üretim artışını geçmesi bekleniyor. 2014 rakamları bize gösteriyor ki, ekonomideki ılımlı iyileşme üç sene üst üste devam etmesine karşın her seferinde %3'ün altında seyretti.

Dünya Mal Ticareti ve
Reel Milli Gelirindeki Büyüme / 2007-2016

DTÖ'nün Genel Direktörü Roberto Azevedo, bu istatistikler ışığında, "ticari büyümenin son yıllarda hayal kırıklığı yarattığını, bunun sebebinin ise finansal kriz sonrası yavaş hareketli milli gelir büyümesi olduğunu" belirtti. Direktör ayrıca "yavaş ama istikrarlı büyümenin gelecekte devam edeceğini, fakat jeopolitik gerginliklerin yarattığı kırılganlığın bu süreci sekteye uğratabileceğinin" önemine vurgu yaptı. Buna karşın Azevedo, "pazarlara erişimin arttırılması, korumacı politikalardan uzak durulması ve küresel ticari kuralların reformlarla düzenlenmesi şartıyla bu karamsar tablodan uzaklaşılabileceğini" belirtti.

Ticaret miktarındaki artışın geçen yıllarda daha düşük seviyelerde olduğunu anımsatan Azevedo, artış oranının geçen yıl %2,8, son üç yılda ise ortalama %2,4 seviyesinde gerçekleştiğinden bahsetti. Azevedo'nun verdiği rakamlara göre küresel ticaretin bu şekilde seyretmesinin temel nedeni son bir senedir petrol fiyatlarında %47'lerde yaşanan düşüşün, özellikle Çin olmak üzere, ihracatçı ülkelerde ithalat talebini azaltması. Tabii bu etkenlere bir de Orta Doğu'daki kriz ve jeopolitik gerginlikler, Ukrayna krizi sonrası Rusya'ya uygulanan ekonomik yaptırımlar ile Ebola salgınları da dâhil olunca, geçen yıl ticaret oranındaki büyüme olumsuz etkilendi ve bahsi geçen bölgeler ekonomik açıdan darbe aldı.

ABD EKONOMİSİNDEKİ GÜÇLENME SİNYALİ KÜRESEL TİCARİ TOPARLANMAYA KATKIDA BULUNDU

Rakamların bu sene yüksek çıkmamasının bir diğer sebebi ise geçtiğimiz yılın Temmuz ayından bu yana sert bir şekilde düşüş gösteren ticarete konu malların fiyatlarının önceden kestirilemeyişi ve geçen yılın tahmin değerlerinde yer alamayışı. Ayrıca DTÖ'nün ticaret tahminlerinin diğer kurumların biraz da abartılı gayrisafi yurt içi hâsıla rakamlarını dikkate almasından ötürü yukarı yönlü eğilim göstererek etkilendiği söylenebilir. Yakın zamanda yapılan çoğu araştırma, Euro Bölgesi'ndeki sıkı parasal politikaların azaltılmasına ve ABD ekonomisinin ılımlı büyümesine, ayrıca Brezilya ve Rusya gibi gelişmekte olan ekonomilerin durgun ilerleyişine dikkat çekiyor. Ancak ABD'nin faizleri arttırarak mali politikasını değiştirmesi, ama buna karşın mali krizlerle boğuşan Avrupa Merkez Bankası'nın farklı bir yol izlemesi, Afrika ve Orta Doğu'daki ham madde ihracatçısı ekonomilerin beklenenden daha fazla yavaşlamasına yol açabilecek risk faktörlerini oluşturuyor.

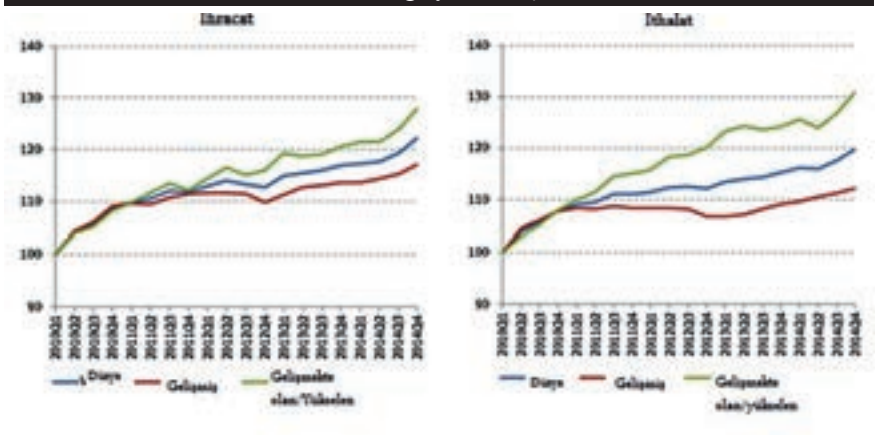
Son üç yılda ticari değerler ve üretim miktarı birbirlerine paralel bir şekilde ilerledi. Ancak ticari büyüme ile gayrisafi yurt içi hâsıla büyümesi arasındaki özel ilişkinin artık sağlam temellerin üzerinde olup olmadığı tartışılıyor. Bu ilişkinin bozulması doğal olarak son yıllarda mali tahminlerin yapılmasını zorlaştırdı, dolayısıyla 2015 ve 2016 yılları için yapılacak olan mali öngörüleri de doğrudan etkileyebilir.

Ayrıca ekonomistlerin gelişmekte olan ülkeler için verdiği 2015 ihracat büyüme rakamları %3,6, ithalat rakamları ise %3,7 dolaylarında. Gelişmiş ekonomiler için ise bu rakam hem ihracat hem de ithalat için %3,2. Bununla birlikte küresel ekonominin toparlanmasının risk oluşturabileceği de bir gerçek. Dolayısıyla burada dikkat edilmesi gereken husus ABD ekonomisinin gösterdiği toparlanma performansı. 2014'ün ilk çeyreğinden itibaren gösterdiği yukarı eğilimli toparlanma hareketi, ABD'nin gayrisafi yurt içi hâsıla rakamlarını artırırken, işsizlik rakamlarını da düşürdü. Amerikan ekonomisindeki güçlenme sinyali küresel talebi desteklerken küresel ticari toparlanmaya da katkıda bulundu. Ancak sıkı parasal şartlar ve petrol fiyatlarının uzun vadede düşük seyretmesi bu tabloyu tersine çevirebilir.

DTÖ 2015 VE 2016 YILLARI İÇİN YAVAŞ BÜYÜME ÖNGÖRÜYOR

Bu bilgiler ışığında küresel ekonomideki konjonktürel ve yapısal faktörler ön plana çıkıyor. DTÖ, 2015 ve 2016 seneleri için yavaş büyümeyi öngörmesinin yanında, bundan sonraki zaman dilimi için de bu büyümenin aynı hızda devam edeceğine dikkat çekiyor. Hacim dikkate alındığında dünya ihracatı 2014'ün ilk yarısında 2013'ün aynı dönemine kıyasla sadece %1,9 arttı. İlk iki çeyrekte gerek gelişmiş gerek de gelişmekte olan ülkeler ihracatları yavaş rwakamlarla yükseldi (%1,8 ve %2,1). Son açıklanan OECD rakamlarında gözüken tablo ise karamsar.[3] Türkiye için öngörülen 2015-2016 büyüme rakamları %0,1 puan düşürülerek %3,1'e çekildi. Aşağıdaki tabloya baktığımızda gelişmiş ekonomilerin, özellikle de ABD ve AB'nin ithalat artışı beklentilerinin düşük olacağı göz önüne alınırsa bu durum Türkiye açısından üzerinde düşünülmesi gereken bir nokta oluyor.

Mal İhracat ve İthalat Hacmindeki Değişimler / 2010-2014

Türkiye açısından raporda yer alan başka bir önemli nokta ise ülkenin dünya mal ihracatındaki yeri. Rapora göre Türkiye bu sıralamada Avrupa Birliği'ni (AB) tek bir ekonomik güç olarak kabul ettiğimizde 21'nci sırada. Fakat AB'yi üye ülkeler bazında değerlendirdiğimizde ihracatında %4 artış sonrasında 158 milyar dolar ile 31'nci sırada yer alıyor. DTÖ'nün yayınladığı istatistiklere göre, dünya mal ithalatında Türkiye geçen yıl %4 düşüş sonrasında 242 milyar dolar ile 20'nci sırada yer aldı. DTÖ rakamlarına göre, Türkiye ticari hizmetler ihracatında 2014 yılında yaşanan %9 artış sonrasında 50 milyar dolar ile 27'nci sırada yer aldı. Grafiklere baktığımızda Türkiye'nin hizmet ihracatındaki yerinin mal ihracatına nazaran görece daha ileride olduğu görülüyor.

TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMLİ NOKTALAR

Türkiye'nin ithalata dayalı ihracat modelini göz önüne alındığında, bu veriler ışığında çıkarılabilecek sonuçlar 84 milyar dolarlık dış ticaret açığının bir kısmının artan hizmetler ihracatıyla kapanabileceği yönünde. Tabii ki bunun için bir takım düzenlemeleri uygulamak gerekiyor. Burada, ekonomiyi doğrudan etkileyen komşu bölgelerde siyasi gerilimin azalması, ekonomik zararların bir ölçüye kadar indirilmesi ve hizmetler ticaretinde atılacak adımlar öncelikli. Diğer yandan Türkiye'nin de kendi içinde yerli ve yabancı yatırımcılar için güvenli bir yatırım ortamı sağlaması gerekiyor. Kolay hesaplanan hizmet türlerinde belirlenen kalemlerde, yani ulaştırma ve turizm dışında mesleki hizmetler, (danışmanlık, mühendislik vb.) ve perakende gibi ticari sektörlerde sistem içinde liberal düzenlemelere gidilmesinin gerekli olacağı anlaşılıyor. Hizmet sektörünün Türkiye'de serbestleştirilmesi, ekonominin dışarıya açılması ve artacak olan rekabet ortamının ülke ekonomisine ve dolayısıyla imalat sanayine avantaj olarak geri dönmesi anlamına geliyor. Bu serbestleşme ortamı, mevcut yasal düzenlemelerdeki boşlukların, eksikliklerin giderilmesi ve bürokratik engellerin kaldırılmasıyla sağlanabilir.

Türkiye yakın gelecekte ticari anlaşmalar için müzakere masasına kendinden emin ve güçlü bir şekilde oturabilmesini teminen, teşvik ve dış rekabete ne kadar hazır olduğunu göstermesi gerekiyor.

Tüm olumsuzluklara ve risklere rağmen, Transatlantik pazarının Türkiye ekonomisi için önemi ortada. Türkiye, Transatlanti Yatırım ve Ticaret Ortaklığı (Transatlantic Trade and Investment Partnership/TTIP) müzakerelerindeki gelişmelere paralel olarak ABD ve AB ile mevcut olan ilişkilerini daha da geliştirmesi gerekiyor. Türkiye, elinde bulunan "Gümrük Birliği" olanağını tarım, hizmet ticareti, kamu alımları gibi yaşamsal alanları, oluşmakta olan Transatlantik ekonomi çerçevesinde yeniden şekillendirmeli. Türkiye'nin sınırlarında hâlâ sürmekte olan siyasi ve ekonomik istikrarsızlığı da göz önüne alırsak, şu anda Türkiye'nin ekonomisini dara sokan bu gelişmeleri TTIP'e entegre olarak en aza indirmesi mümkün görünüyor. Böylece Türkiye TTIP'i bir avantaja çevirme fırsatı yakalayabilir ve yakın gelecekte değişecek olan küresel finans sistemi içinde kendine yer bulabilir.

DİP NOT:

1)WTO Press Release 14 April 2015, "Trade Statistics and Outlook: Modest trade recovery to continue in 2015 and 2016 following three years of weak expansion." https://www.wto.org/english/news_e/pres15_e/pr739_e.htm

2) 2015 değeri %4'ten %3,3'e revize edildi.

3) "OECD'den Dünya İçin Karamsar Tablo" June 4, 2015, http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/29183214.asp